

VERDEDIG DE VESTING!

Speurtocht door Bourtange

GROEP 5-8

Vestingen en schansen

1580 Tijd van ontdekkers en hervormers

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werden in Westerwolde meerdere vestingen en schansen aangelegd.

Om de bevoorrading vanuit het Duitse achterland te blokkeren gaf Willem van Oranje opdracht aan de overste Diederik Sonoy op de Bourtange een schans aan te leggen.

Verdediging van de Republiek

Om het grondgebied van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden te verdedigen werd een verdedigingssysteem van natuurlijke barrières als moerassen en gebieden die onder water konden worden gezet, aangevuld met vestingen en schansen op de zwakke plekken. Dit was zodanig ingericht dat een aaneengesloten verdedigingslinie van Oost-Groningen in het noorden tot de Zeeuwse kust in het zuiden was ontstaan.

Langs de Groninger grens

Als onderdeel van dit systeem in Westerwolde is men in 1580 bezig geweest een versterking te bouwen. In dat jaar stuurde Willem van Oranje de oud-watergeus Diederik Sonoy naar Wedde en Coevorden om de toegang af te sluiten naar de stad Groningen, die nog in Spaanse handen was. Sonoy is daarna begonnen met de aanleg van een schans op een zandrug, de Bourtange, maar hij moest dit al in hetzelfde jaar opgeven door de nadering van Spaanse troepen. Pas na de verovering van geheel Westerwolde in 1593 zijn er daar meerdere vestingen of schansen aangelegd. Eerst werd de schans op de Bourtange omgebouwd tot vesting. Ook werd toen de Bellingwolderschans gebouwd, bij de spuisluis van de Westerwoldse Aa in de Dollard. Toen de Dollard steeds verder werd ingepolderd, ontstond een nieuw stuk grens, dat niet verdedigd was. Daarom legde men in 1628 de Nieuwe- of Langakkerschans aan en kreeg de Bellingwolderschans de naam Oudeschans. Deze drie vestingen vormden zo een onderdeel van de zogeheten Noordelijke Frontier en beschermden met Coevorden en de stad Groningen het noordelijke gedeelte van de Republiek voor aanvallen vanuit het oosten.

Toezicht vanuit Den Haag

De Staten-Generaal behielden het oppertoezicht, terwijl de Raad van State belast was met het directe gezag over de vestingen. Periodiek kwamen leden van deze Haagse colleges naar Westerwolde om te controleren of alles nog in orde was.

Afbraak en restauratie

In de loop van de negentiende eeuw veranderde het verdedigingssysteem van Nederland en verloren veel vestingen hun militaire betekenis. De wallen werden geslecht en de grachten gedempt. Voor Oudeschans was dat het geval in 1815, voor Bourtange in 1851 en voor Nieuweschans in 1870. Echter, eind twintigste eeuw brak het besef door dat vestingen toch hun charme hadden en verschenen er plannen voor reconstructie. Als gevolg hiervan is de vesting Bourtange herrezen en gereconstrueerd naar de situatie van 1742. Ook in Oudeschans is een deel van de wallen weer duidelijk zichtbaar gemaakt.

Tijdbalk

Jaar	Gebeurtenis
1580	Diederik Sonoy begon met de aanleg van een schans in Bourtange
1589	Aanleg van de Boonerschans
1593	Aanleg van de vesting Bourtange en van de Bellingwolderschans
1628	Nieuwe- of Langakkerschans aangelegd
1797	Redoute bij de Lethe aangelegd
1815	Begin van de afbraak van de vestingwerken
1992	De reconstructie van de vesting Bourtange is gereed

Bellingwolderschans aan zee

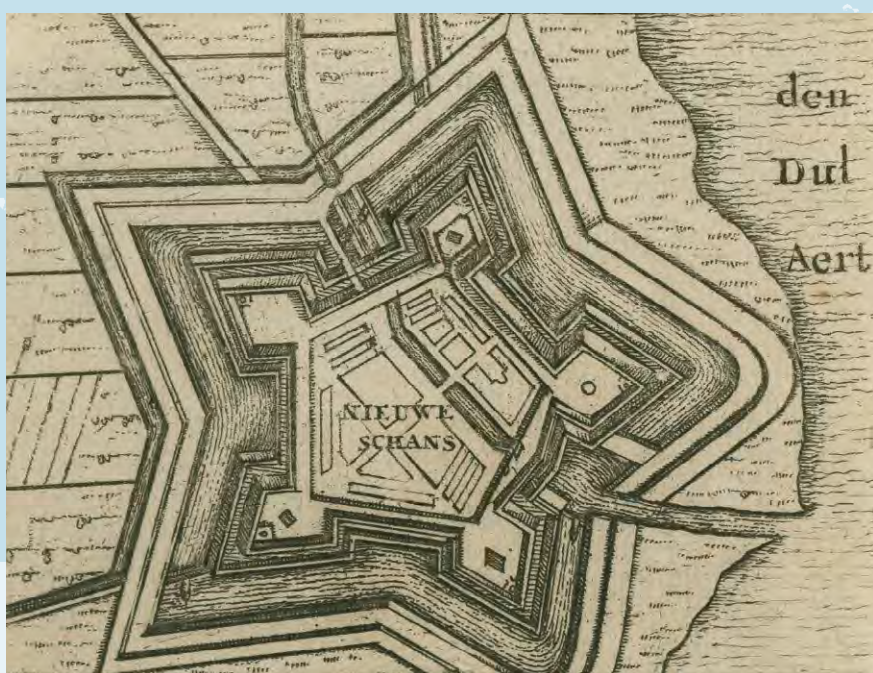
In 1593 werd de Bellingwolderschans aangelegd op de plek waar de Westerwoldse Aa in de Dollard stroomde. Afb: Wikimedia.org

Plattegrond van Bellingwolderschans

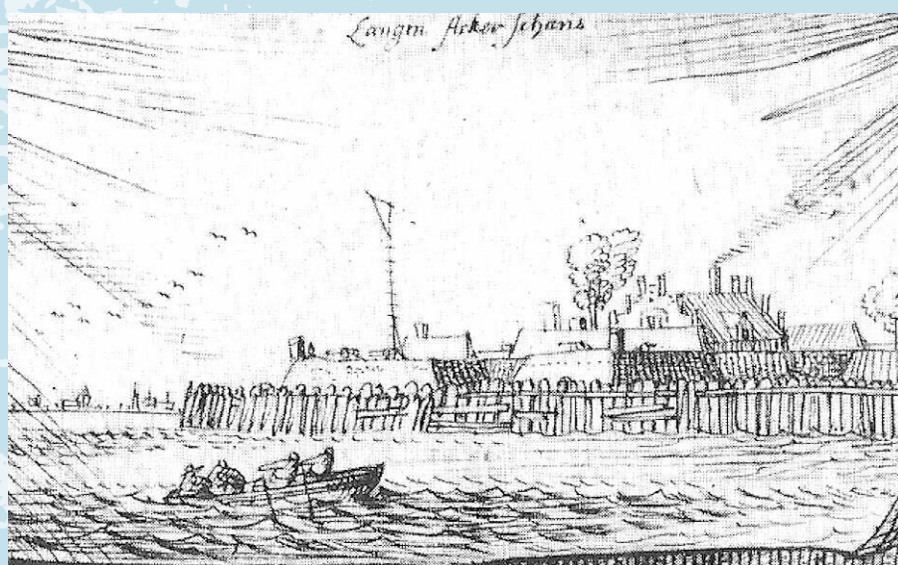
De Westerwoldse Aa stroomde door de vesting en zorgde ervoor dat de gracht vol water bleef. Afb: Gualdo Priorato 1630-1700 – Beeldbank Groningen

Plattegrond van Nieuweschans

De Nieuwe- of Langakkerschans had al heel wat meer straatjes dan Oudeschans. Afb: Beeldbank Groningen

Nieuweschans aan het waters

Volgens deze tekening had de Westerwoldse-Aa bij Nieuweschans een aanzienlijke breedte. Afb: schanskerhistorie.nl

Voorstraat Nieuweschans

Wat nu het gazon van de Voorstraat is, was vroeger het exercitieterrein voor de soldaten. Rechts met torentje de hoofdwatch, waar de wachtcommandant verbleef. Afb: facebook.com

Luchtfoto van de gerestaureerde vesting Bourtagne

Voor een grotere afbeelding klik hier

Filmpje:

 De vesting Bourtagne

Zelf lezen:

<https://www.bourtange.nl/>

Literatuur: T. de Kruijf e.a., red. *Atlas van historische verdedigingswerken in Nederland. Groningen, Friesland, Drenthe* (Utrecht 2013).

Er op uit:

- [Bezoek de vesting Bourtagne](#)
- Of één van de andere verdedigingswerken